

**TR 61 DÜZEY 2
BATI AKDENİZ KALKINMA AJANSI
(ANTALYA-İSPARTA-BURDUR)**

**ANTALYA'DA TARIM SEKTÖRÜNÜN SORUNLARI
VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ ÇALIŞTAYI**

**SU ÜRÜNLERİ ALT SEKTÖRÜ
ÇALIŞMA GRUBU RAPORU**

6 Eylül 2010, Antalya

ANTALYA'DA TARIM SEKTÖRÜNÜN SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ ÇALIŞTAYI

SU ÜRÜNLERİ ALT SEKTÖRÜ ÇALIŞMA GRUBU RAPORU

I) Çalıştay Hakkında Genel Bilgiler

Antalya-Isparta-Burdur illerinin ekonomik kalkınmasının sağlanması amacıyla kurulan Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı (BAKA) tarafından düzenlenen **“Antalya’da Tarım Sektörünün Sorunları ve Çözüm Önerileri Çalıştayı”** 6 Eylül 2010 tarihinde Antalya İl Tarım Müdürlüğünde yapılmıştır.

Çalıştaya Antalya’da yer alan kamu kurum ve kuruluşları, ziraat odaları, meslek örgütleri, özel sektör ve ilgili sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri ile Akdeniz Üniversitesi ve Batı Akdeniz Tarımsal Araştırmalar Enstitüsünden akademisyenler katılmışlardır.

BAKA'nın düzenlemiş olduğu Antalya'da Tarım Sektörünün Sorunları ve Çözüm Önerileri Çalıştayı açılış töreni

Çalıştayı açılış konuşmalarını Antalya İl Tarım Müdürü **Bedrullah ERÇİN**, BAKA Genel Sekreteri **Tuncay ENGİN** ve Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı Kalkınma Kurulu Başkanı ve Akdeniz Üniversitesi Rektör Yardımcısı **Prof. Dr. Muharrem CERTEL** gerçekleştirmiştir. Üç konuşmacı da, Antalya’da tarım sektörünün önemine ve Bölge ekonomisine yaptığı katkıya vurgu yapmış ve sektörün sorunlarının çözümü konusunda BAKA’nın, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile özel sektör arasında işbirliği gerektiren konularda önemli bir fonksiyon üstlenebileceğini ifade etmişlerdir.

Antalya'da Tarım Sektörünün Sorunları ve Çözüm Önerileri Çalıştayı kapsamında 7 adet alt sektör çalışma grubu tespit edilmiştir. Bu çalışma grupları:

- 1- Hayvancılık
- 2- Örtüaltı Sebzeçilik
- 3- Süs-Aromatik Bitkiler
- 4- Meyvecilik
- 5- Gıda
- 6- Su Ürünleri
- 7- Sulama alt sektörleri olarak belirlenmiştir.

Çalışma grupları öğleden önce ve öğleden sonra olmak üzere geniş katılımlı iki toplantı düzenlemiştir. Her bir çalışma grubu, hazırlamış olduğu alt sektör raporlarını tüm Çalıştay katılımcılarına sunmuş ve raporlarını BAKA uzmanlarına teslim etmiştir.

II) Su Ürünleri Alt Sektör Çalışma Grubu

Çalıştay kapsamında oluşturulan 7 adet alt sektör grubundan bir tanesi "Su Ürünleri" olarak belirlenmiştir. Alt sektör çalışmalarına aşağıdaki belirtilen kurum ve kuruluşlardan ilgililer katılım sağlamıştır:

No	Kurum	İsim	Unvan
1	Akdeniz Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi	Doç. Dr. Mustafa ÜNLÜSAYIN	Öğretim Görevlisi
2	Antalya İl Tarım Müdürlüğü	Yaşar ÖZKAN	Mühendis
3	Antalya İli İç Su Ürünleri Birliği	Şükrü TOKLU	Başkan
4	Akdeniz Su Ürünleri Arş. Üret. Eğitim Enstitüsü	F. Banu YALIM	Dr. Biyolog
5	Akdeniz Su Ürünleri Arş. Üret. Eğitim Enstitüsü	Mahir KANYILMAZ	Yüksek Mühendis
6	Akdeniz Su Ürünleri Arş. Üret. Eğitim Enstitüsü	Hüseyin SEVGİLİ	Dr.Müh.
7	Çevre ve Orman İl Müdürlüğü	Meltem YAZKAN	Yük. Müh.
8	Antalya Veteriner Hekimler Odası	İbrahim İNCE	Veteriner Hekim
9	Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı (BAKA)	Mehmet Fehmi DÜNDAR	Uzman

Alt sektör grubu, çalışmalarını Akdeniz Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi'nden Mustafa ÜNLÜSAYIN moderatörlüğünde ve BAKA'dan bir raportörün desteği ile yürütmüştür. Çalışma grubu, sektörün sorunlarını ve

bu sorunların çözümüne ilişkin önerilerini bir rapor halinde hazırlayarak Çalıştay katılımcılarının dikkatine sunmuştur.

Su Ürünleri Alt Sektörü Çalışma Grubu, Sabah Oturumu

III) Su Ürünleri Alt Sektörünün Antalya Ekonomisindeki Yeri ve Önemi

Akdeniz'e kıyısı bulunan Antalya'da denizde, avcılık yoluyla ve denizde kurulu çiftliklerde kültür balıkçılığı şeklinde su ürünleri yetiştiriciliği yapılmaktadır. Antalya'nın denize uzak bölgelerinde doğal ve yapay göllerde, akarsu havzalarında avcılık ve kültür balıkçılığı yöntemiyle tatlı su balıkçılığı yapılmaktadır.

Bilinçsiz avcılık ve diğer çevresel faktörler nedeniyle mevcut stokların giderek azaldığı görülmektedir. Bu yüzden su ürünleri kültür yetiştiriciliği önem kazanmaktadır.

Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü (TÜGEM)'in verilerine göre Antalya'da 8 adet deniz ürünleri işletmesi bulunmaktadır. Bu işletmeler çipura, levrek ve orkinos üretimi yapmaktadırlar. Antalya'da 77 adet iç sularda su ürünleri yetiştiricilik belgesi almış olan işletme bulunmaktadır.

TÜİK verilerine göre Antalya'da 2009 yılına ait yetiştiricilik yolu ile elde edilen su ürünleri miktarı 2201 ton, avlanarak elde edilen içsu ürünü miktarı 339 tondur. İlde 2009 yılında toplam 3.044.169 kg su ürünleri ihracatı gerçekleşmiş olup, parasal değeri 20.390.993 dolardır. Bu dönemde ithalat miktarı 658.131 kg olup parasal değeri 3.699.236 dolardır.

IV) Antalya'da Su Ürünleri Alt Sektörü'nde Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Çalıştayda katılımcılar tarafından aşağıda ana başlık altında toplanan sorun ve çözüm önerileri dile getirilmiştir.

a. AVCILIK

i. Sorunlar

- ✓ Bölgemizde su ürünleri stoklarının büyüklükleri tam olarak belirlenmediğinden avcılığın planlanmasında önemli sorunlar yaşanmaktadır. Tüm ekonomik türler aşırı avcılık tehdidi altındadır.
- ✓ Avlanan ve pazarlanan balık miktarını ortaya koyacak bir sistem getirilememiştir. Bu nedenle av istatistikleri ve pazarlanan su ürünleri miktarlarının doğruluğu konusunda tereddütler mevcuttur.
- ✓ Balıkçıların teknelerini modernleştirme ve daha uzun süre denizde kalacak şekilde altyapı oluşturma talepleri ile yetkili Bakanlığın av gücünü artıracak endişesiyle buna izin vermemesi bir sorun olarak devam etmektedir.
- ✓ Av araçlarının birçoğunda seçicilik sorunları yaşanmaktadır. Bu da hedef dışı türlerin ve üreme olgunluğuna erişmemiş bireylerin avlanmasına neden olmaktadır. Yapılan seçicilik araştırmalarının uygulamaya geçirilme oranı yok denecek kadar azdır.
- ✓ Bazı türlerin üreme zamanları ve üreme bölgeleri tam olarak bilinmediğinden koruma güçlüğü yaşanmaktadır.
- ✓ Balıkçılarımız açık deniz balıkçılığına yönelmeleri sağlanmadığından mevcut av sahalarımızdan yeterli avcılık yapamamaktadırlar.
- ✓ Sulama ve kullanma amaçlı akarsulardan su alımı sırasında balık zayıatları oluşmaktadır.
- ✓ Kaynakların ve ekosistemlerin korunmasında genellikle balıkçılar ve balıkçı kitlesinin dışındaki toplumlarda çevre korunmasının öneminin kavranılmadığı görülmektedir.
- ✓ Balıkçıları destekleyen bir kuruluş olmaması, kooperatif ve birliklerin güçsüz olmaları nedeniyle balıkçılar kabzımallarla ön anlaşmalara girmekte, borçlanmakta ve gerçekçi fiyat oluşumu engellenmektedir.
- ✓ Balık satış yerleri ile ilgili standartları içeren yönetmelik henüz uygulamaya geçirilememiştir. İlimizde hal ve satış yerleri yoktur. Bu da sağlıklı ve kayıt dışı pazarlamaya yol açmaktadır.
- ✓ Su ürünlerinin korunmasına yönelik hazırlanan sirkülerdeki yasakların takibinde sorunlar yaşanmaktadır. Deniz kontrolleri Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından yürütülse de kıyı suları ve içsularda koruma

kontrol hizmetleri yeterince yapılamamakta, alınan yasak kararları izlenememektedir.

- ✓ Kontrol ve denetimlerde İlçe birimlerinde bu konuda istihdam edilmiş personel sayısının azlığı veya yokluğu nedeniyle hizmet ve denetimler büyük ölçüde aksamaktadır.

ii. Çözüm Önerileri

- ✓ İlimizde gerek içsularda gerekse denizlerimizde bulunan su ürünlerinin stokları belirlenmeli, bireysel ve tekne için verilen avcılık ruhsatları tür ve av sahası belirtilerek yerel balıkçılar korunmalıdır.
- ✓ Balıkçılıkla ilgili olarak yaşanan sorunların ve dağınıklığın önlenmesi için kooperatif, birlik ve üst kuruluşları güçlendirilmeli, güçlenmeleri için desteklenmeli, karar mekanizmalarına aktif katılımları sağlanmalıdır.
- ✓ Balıkçılık yönetimi tüm boyutları ile ele alınmalı, doğal kaynakların kullanımında sürdürülebilirlik prensipleri yanında sosyal ve ekonomik boyut da göz önünde tutularak alınan kararlara tüm tarafların katılımı sağlanmalıdır.
- ✓ Su ürünleri konusunda yürütülen çalışmalar izlenmeli, istenmeli ve uygulamaya konmalıdır.
- ✓ Kullanılmakta olan av araçlarına gerek stokların korunmasına katkı sağlayacak ve gerekse avlanması tamamen yasak olan koruma altındaki türlerin avlanmasını önleyecek birtakım yeni donanımlar eklenmesi zorunlu tutulmalı ve bu konuda destek sağlanmalıdır.
- ✓ Üreme sahası olarak bilinen yerler hassas alanlar olarak avcılığa tamamen kapatılmalı, avcılık için belirli balıkçılık kooperatiflerine tahsis edilmesi uygulamasına geçilmelidir.
- ✓ İlimizde doğal göller ve baraj gölleri için yönetim planları hazırlanmalı ve balıkçılık faaliyetlerinin kontrol altına alınarak balıkçıların sıkı bir şekilde denetlenmesi gerekmektedir.
- ✓ Kiralanan göllerde ekolojik dengeyi bozabilecek balıklandırma faaliyetlerinin engellenmesi zorunludur. Bu amaçla bilimsel bir kurul oluşturulmalı, uygun türler seçilmesi durumunda göl ve baraj göllerinin taşıma kapasiteleri dikkate alınarak balıklandırma yapılmalıdır.
- ✓ İçsulardan sulama ya da kullanma amacıyla su alınmak üzere kurulan pompaj istasyonlarından su alımından kaynaklanacak yavru balık zayıflığının önlenmesi için su alım noktalarında koruyucu sistemler mutlaka yapılmalıdır.
- ✓ Yeni baraj projelerinde balık geçitlerine mutlaka yer verilmeli, eski yatırımlar için bu konuda ilave yatırımlara geçilmelidir.

- ✓ Kooperatifçilik ve işleyişi ile balıkçılık konusunda uygulamalı eğitim çalışmaları yapılmalıdır.
- ✓ Koruma kontrol hizmetleri ile görevli ve yetkili kılınanlar arasında koordinasyon sağlanarak, hizmetlerin etkin bir şekilde yürütülmesi sağlanmalıdır.
- ✓ Kaynakların ve ekosistemlerin korunması açısından tüketicilerin de duyarlılığını arttıracak faaliyetlere önem verilmeli ve bilinçli bir tüketim toplumu oluşturulmalıdır.
- ✓ Sektörle ilgili eğitim veren Fakülte mezunlarının mevcut idari yapıda ve gelecekte oluşturulması planlanan organizasyondaki ilgili birimlerde istihdam edilmelerine öncelik verilmelidir.

b. SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLİK

i. Sorunlar

- ✓ Su kaynaklarının hızlı kentleşme sonucu kullanım dışı kirlenmesi sözkonusudur.
- ✓ Su kiralalarında kiralama süreci, ücret yüksekliği ve ülkemiz ortalamasının çok üstünde bir fiyat uygulanması mevcuttur.
- ✓ Çevre yasası
- ✓ Kurum izinleri aşamasında bürokratik işlemler çok uzundur.
- ✓ Kıyıcı kullanan sektörler arasında çatışma mevcuttur. (Turizm, çevre, sahil güvenlik, vb..)
- ✓ Kişi ve kurumlarda sektöre karşı yanlış önyargı mevcuttur.
- ✓ Yeni yatırımcılar için alan tahsisi yapılamamaktadır.
- ✓ Sektördeki örgütlenme yetersiz kalmakta, lobi faaliyetlerinin önemi anlaşılmamaktadır.
- ✓ İmar yasası nedeniyle su ürünleri yetiştiricilik tesislerinin mevzi imar kapsamı içinde değerlendirilme problemi mevcuttur.

ii. Çözüm önerileri

- ✓ Sektör temsilcileri, akademisyenler ve araştırma kuruluşlarıyla birlikte ilgili kamu kurumları arasında eşgüdüm sağlanmalıdır.
- ✓ Entegre kıyı yönetimi planları oluşturulmalıdır.
- ✓ Çevre izleme modelinin geliştirilmelidir.
- ✓ Yetiştiricilik ve balıklandırma amaçlı farklı türlerin üretimi yapılmalıdır.
- ✓ İç ve dış pazar geliştirilmelidir.
- ✓ Organik balık yetiştiriciliği yaygınlaştırılmalıdır.
- ✓ Nesli tehlikede olan türlerin korunmasına yönelik üretim faaliyetleri yapılmalıdır.

- ✓ Balık çiftlikleri veri tabanı geliştirilmelidir.
- ✓ Örgütlenmeye önem verilmelidir.
- ✓ Su kirleticileri için tedbirler alınmalıdır.
- ✓ Kapalı devre su ürünleri yetiştiriciliği teşvik edilmelidir.

c. SU ÜRÜNLERİ SANAYİ VE PAZARLAMA

i. Sorunlar

- ✓ Ülke tanıtımı ve markalaşma yeterli düzeyde değildir.
- ✓ Su ürünleri pazarlanması konusunda yeterli bilgi birikimi yoktur.
- ✓ İhracatla ilgili devlet yardımları hakkında ihracatçının bilgisi eksiktir.
- ✓ Dünya üretim ve tüketim eğilimleri yeterince takip edilememektedir.
- ✓ Türkiye’de Su ürünlerine yönelik çok çeşitli talep yaratma çalışmaları yapılırken, dış pazarlarda-ihracatta karşılaşılan sıkıntılar devam etmektedir.
- ✓ Ülkemizde üretimi yapılan ürün ve çeşitlerinin uluslar arası pazarlarda tam olarak tanıtımı yapılamamakta, sektör itibari ile uluslararası fuarlara yeterince katılım sağlanamamaktadır.
- ✓ Uluslararası pazarlarda kaliteli ürün imajını yaratacak tescil edilmiş markalı ürün ihracatı gerçekleştirilememekte, olumlu ürün imajının yaratılamaması sonucu pazarda fiyat odaklı rekabete girilmekte, bu durum Türk firmalarının kendileri arasında bir rekabet ortamı doğmasına neden olmaktadır.
- ✓ Ülkemizde su ürünleri ihracatçıları daha çok küçük ölçekli işletmelerden oluşmaktadır. Bu nedenle, firmalar az sayıda personel ile üretim ve pazarlama işlemleri gerçekleştirmek zorunda kalmaktadırlar. Bu durumda uluslararası pazar bilgisi eksikliği meydana gelmekte hangi pazara, ne zaman, hangi ürünle girileceği önceden kestirilemediğinden pazar kayıpları meydana gelmektedir.
- ✓ Sektörde işletme sermayesi ve diğer finansman kaynakları yetersizliği yaşanmaktadır.
- ✓ Hammadde ve diğer girdilerin yeterli miktarlarda ve uygun fiyattan, kaliteli ve standart olarak tedarik edilememesi, kurulu kapasiteden yeterince yararlanılamaması sonucunu doğurmaktadır.
- ✓ Kalite ve standart ölçütleri ile sanayi ve ticari maliyetleri uygun olan üretimleri yeterli miktarlarda ve zamanında yapılamamakta ve sürekliliği sağlanamamaktadır.
- ✓ Pazar talep özelliklerine ve rekabet şartlarına uyum gösterilememektedir. İhraç potansiyeli yaratılamamaktadır.

- ✓ Su ürünleri stoklarından elde edilen hammaddenin kesintilere uğraması sektörün yılın çeşitli dönemlerinde çalışmayıp atıl kalmasına sebep olmaktadır.
- ✓ Sektöre uluslararası rekabet şartlarına uygun teşvik ve ucuz krediler sağlanamamaktadır.
- ✓ Sektörün ihtiyaçlarına cevap vermek üzere laboratuvarlar alet ve donanım yönünden güçlendirilememektedir. Yapılan analizlerin sürelerini kısaltacak alt yapı oluşturulamamaktadır.
- ✓ Karaya çıkışın sağlandığı yerlerde ürünlerin muhafaza, depolanma ve soğuk zincirin hijyenik şartlarda oluşmamaktadır.

ii. Çözüm Önerileri

- ✓ İşletmelerde HACCP sisteminin kurulması sağlanmalıdır. Bu sistemin gerekliliğinin, yasaklardan değil, işletmenin öz güveni ve insan sağlığına verdiği önemden kaynaklandığı bilincinin aşılması yolu teşvikle benimsetilmelidir.
- ✓ Toplum, taze tüketim alışkanlığından katma değeri yüksek işlenmiş ürünlerin tüketilmesine doğru yönlendirilmeli, iç ve dış pazara işlenmiş ürün arzı artırılmalıdır.
- ✓ İşlenmiş ve ham ürünün sürekliliğini yıl boyunca sağlayabilmek için uzak mesafe balıkçılığına geçilmesi için gerekli adımlar atılmalı, organizasyon oluşturulmalıdır.
- ✓ AR-GE çalışmaları için gerek kamu gerekse de işletmeler önemli oranlarda kaynak ayırmalı ve bu kaynaklar araştırma kurumlarıyla yapılacak ortak çalışmalarda kullanılmalıdır.
- ✓ İşletmelerin yurt dışında bilinen bir marka oluşturması için gerekli bilgi ve kaynak eksiklikleri giderilmelidir.
- ✓ Devlet, dış pazar araştırmalarını daha düzenli yürütmeli, gelişmeler işletmelere devamlı aktarılmalı ve bu bilgi akışının sonuçları izlenmelidir.
- ✓ Ulusal laboratuvarların uluslararası akreditesine hız ve destek verilmeli mümkünse işletmelerin de katkısıyla yalnız su ürünlerine yönelik faaliyette bulunan bölgesel laboratuvarların kurulması sağlanmalıdır.
- ✓ İşletmelerinin dış pazarlarda tanıtımının sağlanması açısından internetin gücünü daha iyi kullanmasına önem verilmeli ve destek olunmalıdır. İşletmelerin kendilerine ait tanıtım sitelerinin oluşturulması sağlanmalıdır.
- ✓ Avlanan balıklarının kaydının ilk tutulduğu yerler balık halleridir. Hallerin yetersizlikleri sağlık ve temizlik eksiklikleri giderilmeli çalışma düzeni uluslararası standartlara uygun hale getirilmelidir. Balıkların

taşıma ve dağıtımında kasaların balıkların kalitesini bozmayacak tek tip ve modern malzemedan olması hızla sağlanmalı ve sonuçlandırılmalıdır.

- ✓ Su ürünlerinin soğuk zincir kırılmadan taşınması ve muhafaza edilmesi sağlanmalıdır.
- ✓ İhracat yapmak isteyen şirketlerin pazar araştırması yapmakta karşılaştıkları güçlüklerin giderilmesine çalışılmalıdır. Uluslararası pazarlarda oluşan/oluşacak olan eğilimin belirlenmesinde tüm kanallar kullanılmalı, yurt dışındaki tarım ve ticaret müşavirlikleri bu yönde görevlendirilmelidir.
- ✓ Sektörün ulusal ve uluslararası fuarlara katılımı desteklenmeli, yeni kurulan işletmelerin kendilerini tanıtılabilmeleri cazip hale getirilmelidir. Turizmdeki hızlı yükseliş balığa olan talebi artırmaktadır. Talebin yıl boyunca karşılanması için gerekli tedbirler ile yeni yatırımcıların sektöre kazandırılmasına çalışılmalı, sektörün çekiciliği artırılmalıdır.
- ✓ AB standartlarında üretim ve pazarlamanın sürdürülmesi için işleme sektörü bilinçlendirilmeli ve eksiklerinin tespit ve giderilmesinde eğitim ve araştırma kurumlarından destek alınmalıdır.

d. SU ÜRÜNLERİ VE ÇEVRE

i. Sorunlar

- ✓ Tarım faaliyetlerinin yoğun yapıldığı sezonlarda su kaynaklarında özellikle azot formları yüksek çıkmaktadır.
- ✓ Antalya Körfezi'nde seyreden turistik ve balıkçı tekne sahiplerinin çevre konusunda yeterince bilinçli olmaması nedeniyle atık ve sintine sularını denize bırakmaktadırlar.
- ✓ Balon balığı türleri gibi yabancı istilacı canlılar hızla çoğalmaktadır.
- ✓ Kum çakıl ocakları işletmelerinde zaman zaman ruhsat şartlarına uygun olmayan uygulamalarda bulunmaktadır.
- ✓ Göç, üreme ve yavru beslenmesi açısından büyük önem taşıyan Antalya sahillerinin turizm aktivitelerinden kaynaklanan yoğun gürültü vs. çok faktörlü çevresel etkileşime maruz kalmaktadır.
- ✓ Farklı alan veya ortamlardaki yetiştiricilik faaliyetlerinin potansiyel çevresel etkileri ile ilgili geniş kapsamlı çalışmalarda eksiklik mevcuttur.
- ✓ Üreticilerin ilaç kullanımı konusunda yeterli bilgiye ve tecrübeye sahip olmaması nedeniyle uygun olmayan yetiştiricilik uygulamalarında (örneğin aşırı yemleme ve kimyasal/antibiyotik kullanımı) bulunmaktadır.
- ✓ Akdeniz Organize Sanayi Bölgesi atık suyu Kepez Elektrik isale kanalına

deşarj edilmektedir.

ii. Çözüm Önerileri

- ✓ Mevcut arıtma tesislerinin kapasiteleri arttırılmalı ve güçlendirilmelidir.
- ✓ Arıtma tesislerindeki koliform değerlerinin düşürülmesine yönelik önlemler alınmalıdır.
- ✓ Tarım uygulamalarını yapan kişilerin tarımsal mücadele amacıyla kullanılan kimyasal maddeler ve suni/doğal gübrelerin kullanımı konusunda bilinçlendirilmesi sağlanmalıdır.
- ✓ Antalya Körfezi'nde seyreden turistik ve balıkçı tekne sahiplerinin çevre konusunda bilinçlendirilmesi, atık ve sintine sularının denize bırakılması önlenmelidir.
- ✓ Limanlar ve balıkçı barınaklarında sintine boşaltma tankları bulundurulmalı ve kapasiteleri arttırılmalıdır.
- ✓ Tekne demirlemelerinden kaynaklanan dip tahribatının önlenmesi ya da azaltılabilmesi için mümkün olan yerlere tonoz yapılmalıdır.
- ✓ Kum çakıl ocakları işletmecileri doğru uygulama konularında bilinçlendirilmelidir.
- ✓ Yetiştiriciler üretim faaliyetlerinin çevresel etkileri konusunda bilinçlendirilmelidir.
- ✓ Deniz ve içsularda su ürünleri açısından kritik öneme sahip alanlar “özel su ürünleri koruma alanı” olarak belirlenmelidir.
- ✓ Aşırı ve kaçak avcılık, hedef dışı av ve av araçlarının neden olduğu habitat tahribatlarının önlenmesi ile ilgili olarak özellikle FAO Sorumlu Balıkçılık Uygulama kodları esas alınarak yönetici ve balıkçılar eğitilmeli ve koruma-kontrol uygulamaları etkinleştirilmelidir.
- ✓ Su ürünleri yetiştiriciliği açısından kritik bölgelerde pilot izleme programları oluşturulmalı, mevcut ve potansiyel etkiler değerlendirilerek gerekli önlemlerin alınması sağlanmalıdır.
- ✓ Yerel türlerin yetiştiriciliği teşvik edilmeli, yabancı türlerin yetiştirilmesi durumunda doğal ortama kaçıışı önleyecek ilave tedbirler alınması sağlanmalıdır.
- ✓ Balık çiftliklerinde kaliteli ve sindirilme oranı yüksek yem kullanımı teşvik edilmelidir.
- ✓ Halen üretim yapılan balık çiftliklerinde ortamın taşıma kapasiteleri periyodik olarak kontrol edilmeli ve gerektiğinde çiftliklerin yerinin değiştirilmesi sağlanmalıdır. Yeni verilecek projelerde üretim kapasitesine bağlı olarak ortamın taşıma kapasitesinin belirlenmesi esas olmalıdır.

- ✓ Çevreyle uyumlu sistemlerin kullanımı ve kaliteli ürün elde etme şartı ile yetiştiriciliğin her aşamasında (yavru temini, besi, yem temini, üretilen ürünlerin işlenmesi ve pazarlanması aşamalarında) yetiştiriciler desteklenmelidir.
- ✓ Karasal işletmelerde, katı atıkların çökeltilmesi amacıyla öngörülen havuzların etkin kullanımı sağlanmalı, entegre sistemler geliştirilip kullanımları teşvik edilmelidir.
- ✓ Deniz ekosistemlerinin güçlendirilmesine yönelik yapay resif alanları oluşturulmalıdır.

Yukarıda belirtilen sorun ve çözüm önerilerine ek olarak Antalya İli İç Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği başkanı Sayın Mehmet Şükrü Toklu Bey hazırlamış olduğu su ürünleri sektörüne dair sorun ve çözüm önerileri içerikli bir dosyayı çalıştay katılımcılarına sundu. Bu raporda özet bir şekilde aşağıdaki sorunlar ve çözüm önerileri belirtilmiştir.

✓ **Sorun 1- Su Kirası ve Kiralama Sorunu**

Su kirası konusunda muhatap çoktur. Su ürünleri projeleri tarım il müdürlüğünce onaylanmaktadır. Onayın dışında, projenin içi değişse, proje karlılıktan çıksa da kiralama bedellerine müdahale edilemiyor, öneriler göz ardı edilmektedir. Her ilde farklı su kira bedelleri söz konusudur. Hatta aynı ilin aynı bölgesindeki iki farklı çiftlikte, şartlar aynı olmasına rağmen bedeller farklıdır, kiralamalarda devletin belli bir formülü olmaması büyük bir sorun teşkil etmektedir.

Çözüm Önerileri

Proje içeriği onaylanırken değişmemelidir. Proje dosyası içerisinde kira bedelleri proje onay makamı tarafından tespit ediliyor. Onay makamının önerileri esas alınmalıdır. Bu konuda yoğun çaba harcanmalıdır.

Kira tespiti tarım bakanlığı tarafından yapılmalı, kira bedelinin tahsilatı ilgili kurum (orman, özel idare, vb.) tarafından yapılmalıdır.

Kira bedellerinin belirlenmesinde kararlaştırılacak bir formül kullanılmalıdır. Kişilerin inisiyatifi yerine eldeki yönetmeliğe göre hareket edilmelidir.

✓ **Sorun 2- Menşe Belgesi Sorunu:**

Su ürünleri yetiştiriciliğinde yer sabittir. Başka bir alana nakli mümkün değildir. Mümkün olanlar ancak izinle yer değiştirebilir. İç pazarda özellikle canlı nakillerde, sıkıntı yaşanmaktadır. Bazı günler nakiller için, 3-4 defa menşei belgesi için çiftliğe memur getirilmesi gerekebilmektedir. Tatile

dek gelen günlerde nakiller durabilmektedir. Pratikte bu işler idare etme ile yürüyor.

Çözüm Önerileri

İç pazar nakillerinde, işletmenin irsaliye ya da faturası esas alınabilir. Bu malın menşeyini göstermeye yetmelidir. İhracata yönelik işletmelere nakil yapılıyorsa, menşei belgesi tanzim edilebilir. İç Pazar nakillerinde hastalık yayılma riski düşünülüyorsa, aşılama belgesi aranabilir. Pratikte ihracat yapan firmalar, gümrüklerden mallarının döneceğini düşünerek zaten tedbirli davranmaktadır. Avcılık yolu ile elde edilen ürünün nakli ile yetiştiricilikle elde edilen ürünün nakli aynı kıstasla yapılmamalıdır.

✓ Sorun 3- Yapı Ruhsatı Sorunu

Geçmişten günümüze ruhsat işlemleri şu şekilde yürütülmektedir: Öncelikle proje hazırlanır. Daha sonra projedeki ilgili yerlerden izin alınır. Proje Tarım Bakanlığı'nca onaylanır ve yetiştiricilik belgesi verilir. Bu belgeyle de elektrik ve su aboneliği işlemleri yapılır ve diğer tüm izinler alınır. Bir anlamda yetiştiricilik belgesi balık çiftliklerinin iskân raporudur.

Balık çiftliklerine, su kiralamalarından dolayı il özel idareleri ile muhatap olmaya başladı. İl özel idarelerinin imar birimi tarafından çiftliklerden “iskan ruhsatı” istemeye başladı. Balık çiftliklerinde iskan ruhsatı olmadığı için bazı balık çiftlikleri hakkında yıkım kararı verildi. Balık çiftlikleri tarafından iskan ruhsatı alabilmek için başvurularda bulunuldu. Mevcut yasalarla balık çiftliklerinin iskan raporu almaları mümkün değildir. Çünkü İmar Bakanlığı'nın istediği şatların oluşmasına, Orman Bakanlığı müsaade etmiyor. Orman arazisinde faaliyet gösteren balık çiftliklerinin iskan için aranan 25 metrelik yol şartı yasal bir eksikliği ortaya koymaktadır.

Çözüm Önerileri

Taş ve kum ocaklarının da karşılaştığı benzer sorun yönetmelik ve kanun değişikliği ile çözülmüştür. Su ürünleri üretim alanlarında yapılaşma ile ilgili sorun yaratan maddeler ele alınıp kanun ya da yönetmelik değişikliği ile bu sorun çözülebilir.

✓ Sorun 4- Ormanla Olan Sorunlar

Ormandan yer kiralayan çiftliklerin çoğu, kendi çiftliklerinde yetiştirdiği balıklarını pişirerek satmak istiyor. Ancak orman kanunu buna müsaade etmiyor.

Çözüm Önerileri

Orman bakanlığı ile temasa geçilerek, gerekirse ek bir bedel tespiti yapılarak, çiftliklerde balığı pişirerek satma işi kaçak olmaktan çıkarılmalıdır. Tarım bakanlığı, balık çiftliklerinin amacı kısmına, “balığı kendi yerinde ya da dışarıya taze, canlı, pişmiş olarak satmak” gibi bir ibare ekleyerek dayanak sağlanabilir.

✓ Sorun 5- Ziraat Odası İle Olan Sorunlar

Ziraat odaları üretici sorunu ile ilgilenmeyen ancak kanunla elde ettiği haktan yararlanarak, kayıt tutup aidat alan bir konumdadır. Üreticilerin kendi kurdukları üretici birlikleri ile sorunlarına çözüm aramaktadır. Ancak bu durumda da daha fazla kuruma aidat ödemek zorunda kalmaktadır.

Çözüm Önerileri

Eski ve hantal yapıdaki ziraat odalarının yapısının gözden geçirilip, birlikler ile olan ilişkisi belirlenmelidir. Kısa süreli çözüm olarak üyelerin aidatını birliklere ödemesi, birliklerin ziraat odasına toplu ödeme yapmalıdır.

✓ Sorun 6- Patentli İlaç-Reçete Sorunu

Sektörde patentli ve prospektüslü ilaç bulma sorunu vardır.

Çözüm Önerileri

Veteriner ilaçlarının satıldığı yerlerde balık ilaçları da bulunmalıdır. Su ürünleri mühendislerinin bu yönde eğitilmeleri ve reçete yazma yetkisinin verilmesi sağlanmalıdır.

✓ Sorun 7- Sigorta Sorunu

Balıkçılık tarım sektörünün alt kolu sayılmasına rağmen tarım sigortası hakkından yararlanamıyor.

Çözüm Önerileri

Balıkçılık tarımsal uğraş olarak niteleniyor. Bu alandaki haklardan yararlanmalıdır. Balık çiftliklerinde çalışanlar için de “tarım sigortası” yapılabilirdir.

✓ **Sorun 8- Pazar Ve Pazarlama**

Standart büyüklüğe ulaşmış balığı elde tutmak her gün için zarardır. Her çiftlik elindeki balığı satamama korkusu taşımaktadır. Her dönem bir miktar balık, değerinin altında satılır. Balık üreticilerinin istikrarlı satış planlaması yoktur.

Çözüm Önerileri

Birlikler balık satışı konusunda yetkili kılınmalıdır. Birliklere hem yetki hem sorumluluk verilmelidir. Birliklerin üyeler nezdinde yaptırım gücü olmalıdır. Nakil, menşei belgesi, ve yerinde denetimler gibi konularda, birliklere görev ve yetki verilmelidir. Bakanlık gerektiği durumlarda fiyat belirleme yönüne gitmelidir. Balık birliklerinin olduğu illerde balık borsası oluşturulmalıdır. Her çiftlik kendi yerinde, ürettiği balığı pişirerek satabilmelidir.

✓ **Sorun 8- Genel Müdürlük**

Su ürünleri sektörünün sorunları ile ilgilenecek bir genel müdürlük mevcut değildir.

Çözüm Önerileri

AB uyum yasaları çerçevesinde su ürünleri için genel müdürlük oluşturulması önerilmiştir. Su ürünleri sektörünün sorunları ile daha yakından ilgilenecek bir su ürünleri genel müdürlüğü kurulmalıdır.